

Nr 102.

Av fröken **Hesselgren**, om undervisnings- och upplysningsverksamhet i sexuella frågor.

Det torde utan tvekan kunna sägas, att arbetet för folkhälsan är en av våra viktigaste och mest grundläggande samhällsuppgifter. Även om detta länge varit ett erkänt faktum, är det dock först i vår tid man kommit till insikt om vilka stora möjligheter som stå till buds, när det gäller att befrämja folkhälsan. Denna större klarsynthet och våra ökade möjligheter medföra ett ökat ansvar. Vårt ansvar inför folkhälsan skärpes ytterligare genom den ökade samhällsbetydelse, som varje individ har under nuvarande förhållanden. Den låga nativitet och den längre livslängd, som karakteriserar vår tid i jämförelse med föregående århundraden, gör ju att varje enskild människas fysiska och psykiska beskaffenhet får ökad samhällsbetydelse. Till vårt moderna vetande hör kunskapen om miljöns oerhörda inflytande på den uppväxande individen till godo och ondo. Det måste därför vara en oavvislig samhällsplikt att med alla till buds stående medel arbeta för en god kroppslig och andlig miljö för det uppväxande släktet. Många och mycket i tidens egen beskaffenhet bidrager till att ytterligare understryka vikten av sådant arbete för folkhälsan. Vår tid är till ytterlighet rörlig och påträngande. En störtflod av intryck förmedlas till alla unga genom tidningar, böcker, biografier och radio — problem och svårigheter möta oundvikligt varje ung människa. Dessa problem och svårigheter skärpas ytterligare genom den nu rådande ungdomens arbetslöshet. Samtidigt hava många fordom bindande förbud förlorat sin auktoritet. Tvånget har vikit för frihet, en frihet, som löper fara att bli till självsvåld och laglöshet, om den ej upplyses om sina gränser och sitt ansvar.

Samhällsarbetet för folkhälsan måste alltså följa två linjer: *upplysning* och *lagstiftning*. Jag sätter med avsikt upplysning först, därför att jag är förvissad om, att den betyder mest. Genom en klok och vederhäftig upplysningsverksamhet har man möjlighet påverka de unga under en mottaglig period och motverka skadliga inflytelser, och sådan upplysning bör enligt min uppfattning kunna fostra människor till att frivilligt underordna sig en sund lagstiftning.

I ett fall har vårt samhälle redan insett upplysningens betydelse för att göra lagstiftningen effektiv. Lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar av 20 juni 1918 stadgar som bekant, att Kungl. Maj:t skall förordna om lämplig upplysningsverksamhet. De för denna frågas utredande tillsatta sakkunniga hava i sitt betänkande av 1921 fastställt allmänna normer för en

dylik upplysningsverksamhet. Under framhållande av att de sexuella frågorna böra i likhet med andra viktiga undervisnings- och uppfostringsfrågor, såväl vid de ungas uppfostran som ock i det allmänna folkbildningsarbetet för vuxna, erhålla en öppen och naturlig men alltid grannliga och för de olika åldersstadierna lämpad behandling samt att kunskap bör meddelas både i sexuell hygien och om de smittosamma sjukdomarna, lämna de följande riktlinjer.

Sexualundervisningen bör, heter det,

1. avse varje man och kvinna,
2. dels såsom förberedande undervisning lämnas barnen såväl i hemmet under tiden före skolgångens början som under den första skoltiden, dels såsom egentlig sexualundervisning i skolan meddelas,
 - a) ungdom i övergångsåldern (14 å 15 år),
 - b) i högre skolor kvarvarande ungdom (18 å 19 år),
3. genom fortsatt upplysningsverksamhet i den omfattning, som är möjlig, göras tillgänglig för varje vuxen man och kvinna."

De sakkunniga framhålla vidare, att denna undervisning bör omfatta både biologiska, sociala och etiska moment och anknytas i lämpliga delar till kristendom, samhällslära och psykologi.

I en interpellation vid 1927 års riksdag har fru Thüring begärt Kungl. Maj:ts uttalande rörande planer för förverkligandet av detta program. Det framgick av dåvarande ecklesiastikministerns svar, att man väntade dels på en omläggning av folkskolans undervisningsplan, dels på den planerade omläggningen av det högre skolväsendet, varvid han ställde i utsikt att vid kursplanernas utarbetande även frågan om sexualundervisningens lämpliga ordnande skulle tagas under övervägande.

Vad åter beträffade den fortsatta upplysningsverksamheten för landets vuxna befolkning framgick av ecklesiastikministerns svar, att det enda, som åtgjorts i frågan, egentligen skett genom Centralförbundet för nykterhetsundervisning.

Skolreformen har nu gått igenom och de omnämnda kursplanerna äro av skolöverstyrelsen redan utarbetade. Men i den undervisningsplan, som skolöverstyrelsen uppgjort för samtliga rikets läroverk finnes, så vitt jag kunnat finna, med undantag för den kommunala flickskolan, varken föreskrifter om sexuell undervisning, än mindre om undervisning om lagar och förordningar berörande släktlivets område.

Ej heller har någonting mig veterligt ännu åtgjorts för att i större utsträckning bereda folkskolans barn undervisning på detta område.

Planerna på att genom folkbildningsarbetet nå de vuxna synes även vara uppskjutet på framtiden. Ej heller torde sakkunnige yrkandet beträffande läroböcker fått någon tillfredsställande lösning, lika litet som de av dem påyrkade anstalterna för erforderlig utbildning av redan i tjänst varande lärare satts i verket.

Sakkunniga påpekade även (sid. 147, punkt 25) vikten av att åtgärder vidtagas "för utarbetande och utgivande på statens bekostnad av dels lämpligt av-

fattade flygblad rörande vissa sexualhygieniska frågor, dels en broschyr behandlande såväl de smittosamma könssjukdomarna som de viktigaste sexuella spörsmålen i övrigt". Även här har, så vitt jag vet, intet åtgjorts. Särskilt kännbar är denna brist på vägledande skrifter för ansvarskännande föräldrar vid deras handledning av det uppväxande släktet.

Man kan, som av ovanstående framgår, icke anse, att de hittills vidtagna åtgärderna äro tillfyllest, och jag kan icke nog understryka vikten av, att den av de sakkunniga skisserade planen verkligen kommer till utförande. Under dessa långa utrednings- och förberedelseår hinner den ena årsklassen efter den andra av unga att komma ut i världen och möta de svårhanterliga sexuella problemen i de flesta fall utan någon vägledande vederhäftig upplysning, till stor skada för folkhälsan.

Men samhällets arbete för folkhälsan sker även genom *lagstiftning*. Med blick för detta har riksdagen under det sista årtiondet tagit upp till revision den ena efter den andra av de lagar, som beröra folkhälsan, för att omgestalta dem efter den nuvarande tidens krav och synpunkter. Jag påminner om den nya äktenskapslagen, om barnavårdslagarna, om lagen om åtgärder mot utbredande av könssjukdomar. Andra hithörande områden äro för närvarande föremål för utredning såsom underlag för ny eller reformerad lagstiftning: nämligen lösdrivarlagen i vad den gäller prostitution, steriliseringsproblemet, frågan om moderskapsförsäkring och bättre vård åt fattiga och mindre bemedlade barnaföderskor. Ytterligare tvenne hithörande områden synas mig emellertid vara i tvingande behov av en allsidig och fördomsfri prövning, för att kunna utröna i vad mån nu gällande lagstiftning på dessa områden är den bästa möjliga till folkhälsans främjande. Jag avser den s. k. preventivlagen och lagbestämmelserna om fosterfördrivning. Det torde ej vara nödvändigt att i detta sammanhang gå in på en närmare diskussion om den nuvarande lagstiftningens brister. Betydelsefullast för närvarande är, att få fram en allsidig *utredning* av härmed sammanhängande problem, så att det blir möjligt att med folkhälsan som ögonmärke fördomsfritt fatta ståndpunkt till en revision av lagbestämmelserna ifråga. Att en dylik utredning är av behovet påkallad, torde stå klart för de flesta, då det är en känd sak, att de 10 sista åren i hög grad aktualiserat just dessa frågor och kastat in nya synpunkter, vilkas betydelse för lagstiftningen icke utan vidare kunna förnekas. Den enhälliga opinionsyttring från vederhäftigt läkarhåll, som framkommit i den offentliga diskussionen och i tryck, torde ej heller längre kunna lämnas obeaktad lika litet som den samlade kvinnoopinion, som med allt större fasthet påfordrat en vederhäftig undersökning av dessa spörsmål.

Betydelsen av att lagar bringas i närmare överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet torde ligga i öppen dag liksom också, att de nuvarande lagbestämmelserna icke förmått förekomma missförhållanden på ifrågavarande område. Det måste därför betecknas som ett viktigt samhällsintresse att söka finna bättre och effektivare medel till bekämpande av ett samhällsont, som allt-

mer hotar att breda ut sig och vars verkningar på folkhälsan torde vara nog så allvarliga.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t snarast möjligt ville vidtaga erforderliga åtgärder för att i de av mig påpekade punkterna bringa den i 1921 års sakkunnigebetänkande föreslagna planen till utförande.

Kerstin Hesselgren.
